

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-94>

УДК 330.322:338.24:352

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД, ШЛЯХИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ЙОГО ПІДВИЩЕННЯ

INNOVATIVE AND INVESTMENT POTENTIAL OF TERRITORIAL COMMUNITIES, WAYS AND TOOLS OF ITS IMPROVEMENT

Дубовик Андрій Леонідович

аспірант,

Луцький національний технічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-4025-3434>

Dubovyk Andrij

Lutsk National Technical University

У статті досліджується інноваційно-інвестиційний потенціал територіальних громад, а також розглядаються шляхи та інструменти для підвищення цього потенціалу. Проаналізовано вплив інноваційних процесів та інвестиційної активності на розвиток місцевих громад, а також розглядають можливості їх використання для стимулювання економічного зростання та соціального розвитку. Визначено ключові шляхи та інструменти, які можуть сприяти підвищенню інноваційного та інвестиційного потенціалу на місцевому рівні. Автор пропонує комплексний підхід, який включає вдосконалення нормативно-правової бази, стимулювання співпраці між місцевою владою, бізнесом та науковими установами, розвиток інфраструктури, а також впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. У статті розглядаються практичні приклади інноваційних ініціатив та інвестиційних проектів на рівні територіальних громад, а також надаються рекомендації щодо оптимальних стратегій управління для досягнення успішних результатів.

Ключові слова: інноваційно-інвестиційний потенціал, територіальні громади, інноваційні ресурси, розвиток місцевих громад, економічне зростання, приклади інноваційних ініціатив.

The article examines the innovation and investment potential of territorial communities, as well as considers ways and tools to increase this potential. The influence of innovation processes and investment activity on the development of local communities is analyzed, as well as the possibilities of using them to stimulate economic growth and social development are considered. Key ways and tools that can contribute to increasing innovation and investment potential at the local level have been identified. The author offers a comprehensive approach that includes improving the regulatory framework, stimulating cooperation between local authorities, business and scientific institutions, developing infrastructure, as well as introducing modern information and communication technologies. The article discusses practical examples of innovative initiatives and investment projects at the level of territorial communities, as well as provides recommendations on optimal management strategies for achieving successful results. Special attention is paid to the role of the public sector and international cooperation in creating a favorable environment for innovation and investment. The results of the study can be useful for representatives of local authorities, scientists, as well as anyone interested in developing the regional economy and improving its competitiveness. The article examines the issues of increasing the innovation and investment potential of territorial communities. taking into account the current challenges and needs of regional development, the emphasis is placed on the importance of effective use of internal and external resources to stimulate economic growth and social development of communities. the main ways and tools that contribute to the activation of innovation activities, attracting investment and ensuring sustainable development of territorial communities are considered. Based on the analysis, specific recommendations for local self-government bodies on the implementation of strategic initiatives aimed at strengthening innovation and investment potential are identified.

Keywords: innovation and investment potential, territorial communities, innovative resources, development of local communities, economic growth, examples of innovative initiatives.

Постановка проблеми. У сучасному світі конкурентоспроможність територій визначається їх інноваційно-інвестиційним потенціалом, який є ключовим чинником їхнього розвитку. Здатність громад максимально використовувати свої природні, економічні та людські ресурси для створення інноваційних продуктів та послуг є важливим завданням для сталого розвитку.

Шляхи та інструменти підвищення інноваційно-інвестиційного потенціалу включають розвиток освіти, створення інфраструктури підтримки підприємництва, фінансову підтримку, розвиток партнерських відносин та використання інноваційних інструментів. Важливою умовою успіху є поєднання зусиль громад, бізнесу та влади для створення сприятливого середовища для інновацій та інвестицій.

Територіальні громади, будучи базовими одиницями організації суспільства, мають великий потенціал для розвитку інноваційного підходу та приваблення інвестицій. Проте для досягнення цих цілей потрібно впроваджувати ефективні стратегії та інструменти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика розвитку інноваційно-інвестиційного потенціалу територіальної громади є широко обговорюваною і актуальною темою. Багато вчених, включаючи О. С. Білоусову [1], С. І. Воскобійника [2], В. П. Гордієнко [3] та інших, звертали увагу на цей аспект. Однак на сьогодні досліджень, які б детально розглядали теоретичні та методологічні аспекти економічної науки та державного управління у формуванні внутрішніх факторів розвитку інноваційно-інвестиційного потенціалу територіальної громади та засобів його підвищення, є значно менше.

Мета дослідження. Метою статті є дослідження інноваційно-інвестиційного потенціалу територіальних громад, шляхи та інструменти його підвищення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Для досягнення поставленої мети визначено наступні наукові завдання: розкрити суть поняття "інноваційно-інвестиційний потенціал територіальних громад", розглянути шляхи та інструменти для підвищення цього потенціалу; проаналізувати вплив інноваційних процесів та інвестиційної активності на розвиток місцевих громад, а також розглянути можливості їх використання для стимулювання економічного зростання та соціального розвитку; навести практичні приклади інноваційних ініціатив та інвестиційних

проектів на рівні територіальних громад, а також надати рекомендації щодо оптимальних стратегій управління для досягнення успішних результатів.

Для вирішення поставлених завдань було використано наступні методи: аналіз, синтез, узагальнення, індукція, аналогія, моделювання, системний підхід.

Вклад основного матеріалу дослідження. Одним з головних завдань, які ставилися перед реформою адміністративно-територіального устрою України та місцевого самоврядування, було досягнення високого рівня фінансової стійкості територіальними громадами у вирішенні місцевих питань. Суть реформи полягала в перетворенні механізму державного управління шляхом перерозподілу повноважень між державними органами та органами місцевого самоврядування з метою зробити самоврядування ефективним інструментом для прогресивного розвитку громад.

Територіальна громада є основним споживачем багатьох адміністративних послуг і більшості суспільних благ держави, тому саме на рівні громад важливо забезпечити належний рівень соціально-економічного благополуччя [5].

Територіальна громада має право на місцеве самоврядування, але це лише початок [6]. Це право вимагає конкретних дій для його реалізації. Конституційні гарантії та закріплення права на місцеве самоврядування повинні зобов'язувати державу створювати умови для його виконання. З іншого боку, територіальна громада відповідає за локальні питання і має діяти у межах цього права самостійно. Це означає, що вона повинна шукати та залучати значні фінансові ресурси для розв'язання проблем територіального розвитку, зокрема інфраструктурних, оскільки багато територій мають проблеми у цьому аспекті. Територіальні громади можуть посилити свої фінансові та інвестиційні можливості через об'єднання. У такому контексті передбачається подальший системний розвиток як громад, так і регіонів. Це означає створення нового інвестиційного потенціалу умовах об'єднаних територіальних громад, який може реалізуватися у реальні інвестиційні потоки та збільшити фінансову стійкість територіальних громад [8].

Погляд С. І. Воскобійника є досить обґрунтованим, особливо в контексті залучення інвестицій на місцевий рівень як показника стабільності й успішності соціально-еконо-

мічного розвитку територіальних громад [2]. Він виділяє такі ключові функції органів місцевого самоврядування у процесі залучення інвестицій (рис. 1).

Ці функції допомагають залучати та ефективно використовувати інвестиції для сприяння розвитку територіальних громад, покращення їхнього соціально-економічного стану та створення сприятливого середовища для життя та бізнесу.

З вашого викладу випливає, що органи місцевого самоврядування мають значний обсяг функціональних можливостей щодо формування та використання інвестиційного потенціалу. Одним із завдань є представлення цього потенціалу інвесторам, тому промоція інвестиційного потенціалу повинна займати чільне місце в роботі органів місцевого самоврядування [5].

Інвестиційний потенціал територіальних громад можна розглядати з декількох перспектив. По-перше, він визначається основними складовими поняття інвестиційного потенціалу, зокрема у контексті територіальних громад. По-друге, варто звернути увагу на те, що інвестиційний потенціал має відкладений у часі ефект, який може бути соціально-економічним або суспільним. Таким чином, ефективно управління ним може визначити результати його використання. І нарешті, важливо враховувати, що інвестиційний потен-

ціал територіальних громад складається з об'єктивних факторів, що впливають з їх природних, соціально-економічних, публічно-політичних та інших особливостей [7].

Інноваційно-інвестиційний потенціал територіальних громад базується на кількох ключових аспектах (рис. 2) [7].

Ці аспекти взаємодіють між собою і визначають загальний потенціал розвитку територіальних громад у сфері інновацій та інвестицій.

Шляхи підвищення інноваційно-інвестиційного потенціалу:

1. Розвиток освіти та навчання. Збільшення доступу до якісної освіти та навчання в сфері STEM (наука, технології, інженерія, математика) сприятиме формуванню кваліфікованої робочої сили, необхідної для інновацій. Підвищення кваліфікації працівників, залучення та збереження талановитих фахівців.

2. Створення інфраструктури підтримки підприємництва. Розбудова технологічних парків, інкубаторів та акцент на сприянні стартапам створить сприятливе середовище для інноваційних підприємств. Інвестування у наукові дослідження та розвиток технологій, сприяння співпраці між науковими установами та бізнесом, створення інноваційних кластерів.

3. Фінансова підтримка інновацій. Залучення інвестицій та розвиток фінансових

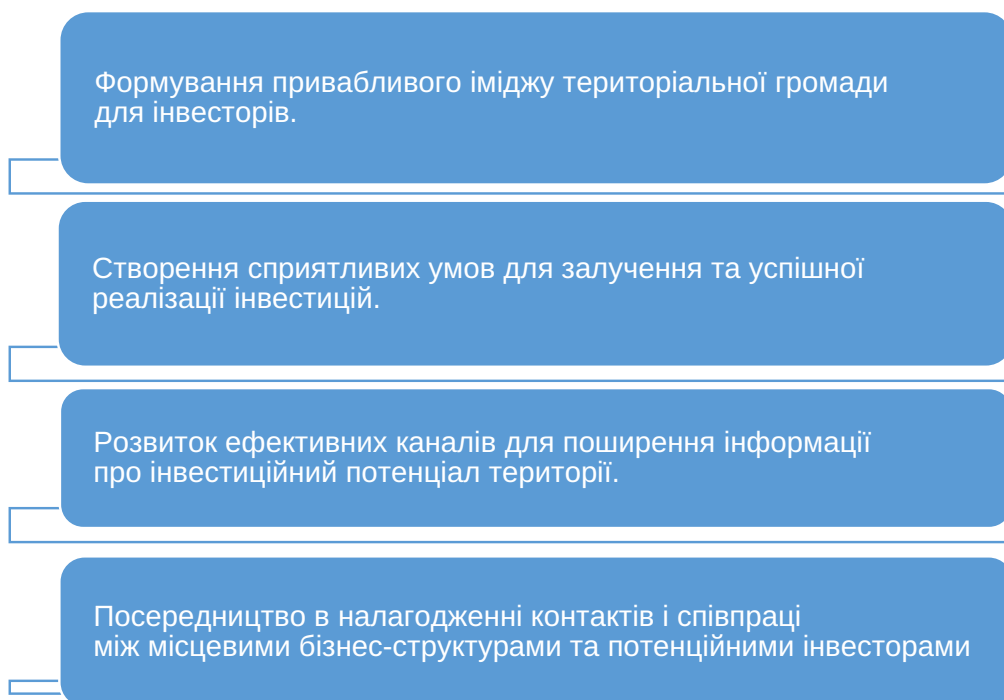

Рис. 1. Ключові функції органів місцевого самоврядування у процесі залучення інвестицій

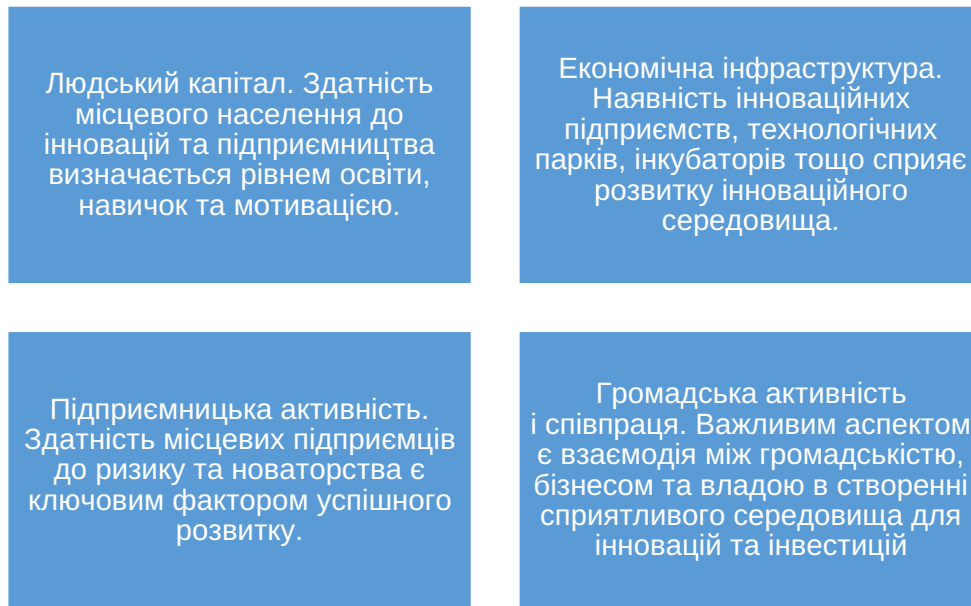

Рис. 2. Ключові аспекти, на яких базується інноваційно-інвестиційний потенціал територіальних громад

інструментів, таких як венчурний капітал, для підтримки інноваційних проектів. Забезпечення прозорих та стабільних правових та регуляторних умов, заохочення підприємництва та інновацій, спрощення процедур реєстрації бізнесу. Забезпечення доступу до фінансових ресурсів для інноваційних підприємств через венчурний капітал, гранти, кредитування та інші фінансові інструменти.

4. Розвиток партнерських відносин. Співпраця з університетами, дослідницькими установами та приватним сектором сприятиме обміну знаннями та технологіями [7].

Ці стратегії можуть бути використані окремо або в поєднанні для досягнення більшого ефекту в підвищенні інноваційного та інвестиційного потенціалу.

Інструменти підвищення інноваційно-інвестиційного потенціалу:

1. Створення інноваційних кластерів. Об'єднання підприємств, установ та організацій для спільного розвитку та використання інновацій.

2. Стимулювання інноваційних ініціатив. Гранти, конкурси та інші механізми фінансування для стимулювання інноваційних ідей та проектів.

3. Підтримка малого та середнього бізнесу. Розвиток програм підтримки для малих та середніх підприємств, які стимулюють інноваційну діяльність.

4. Розвиток інноваційної інфраструктури. Створення технологічних парків, інкубаторів

та спеціалізованих центрів для підтримки інноваційного бізнесу [10].

У контексті територіальних громад, інвестиційний потенціал можна розглядати як сукупність ресурсів та можливостей, які можуть бути активовані для залучення інвестицій у створення та розвиток, передусім, підприємств та інфраструктурних об'єктів комунальної власності, а також підприємств інших форм власності за допомогою публічно-приватного партнерства. Це дозволяє виконати повноваження територіальних громад у сферах комунального господарства, освіти, охорони здоров'я, культури, соціального захисту, екологічної безпеки тощо [4].

Публічно-приватне партнерство може стати ефективним механізмом для мобілізації ресурсів та залучення інвестицій у розвиток територіальних громад, сприяючи створенню сприятливого інвестиційного клімату та забезпеченню сталого розвитку.

Такий підхід допомагає максимально використувати потенціал територіальних громад у привабленні інвестицій, сприяючи розвитку їхньої економіки та покращенню якості життя мешканців. Залучення приватного сектору через публічно-приватне партнерство також сприяє більш ефективному управлінню та забезпечує якість наданих послуг, що є важливим аспектом розвитку територіальних громад [9].

Висновки. Отже, інвестиційний потенціал територіальної громади охоплює різноманітні ресурси та можливості, такі як природно-

ресурсні, соціальні, фінансово-економічні, інституційно-управлінські і т. д. Цей потенціал є об'єктом управління з боку владних органів територіальної громади з метою привернення інвестиційних ресурсів для розв'язання проблем територіального розвитку.

Практично мова йде про можливості забезпечення інвестицій для розвитку територіальної громади та їх систематичне перетворення у потік інвестиційних ресурсів.

На сьогоднішній день формування бюджетних надходжень та міжбюджетних відносин обмежує можливості використання коштів місцевих бюджетів на інвестиційні цілі. Це вимагає активізації управлінських зусиль владних органів територіальних громад для включення внутрішніх інвестиційних резервів та створення сприятливих умов для приваблення зовнішніх інвестицій для соціально-економічного розвитку громади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Білоусова О. С. Інвестиційний потенціал економіки України та країн ЄС. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2017. № 1-2. С. 60–68.
2. Воскобійник С. І. Політика органів місцевого самоврядування щодо залучення інвестицій. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління*. 2012. Вип. 1. С. 399–405
3. Гордієнко В. П. Інвестиційний потенціал регіону як економічна категорія. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2014. Вип. 7(4). С. 68–71.
4. Дем'янчук О. І. Формування та реалізація фінансового потенціалу збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць України: монографія. Острого, 2019. 408 с.
5. Жук П. В., Сірик З. О. Інвестиційний потенціал територіальних громад: суть поняття та питання управління. URL: https://re.gov.ua/re201702/re201702_016_ZhukPV,SirykZO.pdf (дата звернення: 15.05.2024)
6. Закон України. Про місцеве самоврядування в Україні. URL: https://ips.ligazakon.net/document/Z970280?an=1&ed=2023_03_31 (дата звернення: 15.05.2024)
7. Інноваційні інструменти забезпечення інвестиційного та інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, м. Дніпро, 27 листоп. 2020 р. / за заг. ред. І. А. Чикаренко. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2020. 368 с.
8. Моделювання ефективної фінансової діяльності органів місцевого самоврядування ОТГ в умовах децентралізації. Консолідований підхід. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/Module-IV-UN-RPP.pdf> (дата звернення: 15.05.2024)
9. Олійник Д. І. Інноваційний розвиток територіальних громад в умовах четвертої технологічної революції: пріоритети та перспективи: аналіт. доповідь. Київ : НІСД, 2018. 52 с
10. Шепелев О. М., Дорожкіна Н. І. Формування інвестиційного потенціалу. Харків : Апостроф, 2012. 101 с.

REFERENCES:

1. Bilousova O. S. (2017) Investytsiyni potentsial ekonomiky Ukrainy ta krain Ye [Investment potential of the economy of Ukraine and EU countries]. *Scientific Bulletin of the National Academy of Statistics, Accounting and Auditing*, no. 1-2, pp. 60–68.
2. Voskobiynyk S. I. (2012) Polityka orhaniv mistsevoho samovriaduvannia shchodo zaluchennia investytsii [Policy of local self-government bodies regarding investment attraction]. *Scientific Bulletin of the Academy of Municipal Management. Series: Management*, vol. 1, pp. 399–405.
3. Gordienko V.P. (2014) Investytsiyni potentsial rehionu yak ekonomichna katehoriia [Investment potential of the region as an economic category]. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Ser.: Economic Sciences*, vol. 7(4), pp. 68–71.
4. Demyanchuk O. I. (2019) Formuvannia ta realizatsiia finansovoho potentsialu zbalansovanoho rozvytku administratyvno-terytorialnykh odynyts Ukrainy [Formation and implementation of the financial potential of balanced development of administrative and territorial units of Ukraine]. Monograph. Ostrog, 408 p.
5. Zhuk P. V., Sirik Z. O. Investytsiyni potentsial terytorialnykh hromad: sut poniattia ta pytannia upravlinnia [Investment potential of territorial communities: the essence of the concept and issues of management]. URL: https://re.gov.ua/re201702/re201702_016_ZhukPV,SirykZO.pdf (accessed May 15, 2024).
6. Zakon Ukrainy. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini [Law of Ukraine. About local self-government in Ukraine]. URL: https://ips.ligazakon.net/document/Z970280?an=1&ed=2023_03_31. (accessed May 15, 2024).
7. Innovatsiini instrumenty zabezpechennia investytsiinoho ta infrastruktturnoho rozvytku obiednanykh terytorialnykh hromad [Innovative tools for ensuring investment and infrastructural development of united territorial commu-

nities]. Scientific and practical materials. conf. for international participation, Dnipro, November 27. 2020 / in general ed. I. A. Chikarenko Dnipro: DRIDU NADU, 2020. 368 p.

8. Modeliuvannya efektyvnoi finansovoi diialnosti orhaniv mistsevoho samovriaduvannia OTG v umovakh detsentralizatsii. Konsolidovanyi pidkhid [Modeling of the effective financial activity of local self-government bodies of OTG in conditions of decentralization. A consolidated approach]. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/Module-IV-UN-RPP.pdf> (accessed May 15, 2024)

9. Oleinyk D. I. (2018) Innovatsiinyi rozvytok terytorialnykh hromad v umovakh chetvertoi tekhnolohichnoi revoliutsii: priorytety ta perspektyvy [Innovative development of territorial communities in the conditions of the fourth technological revolution: priorities and prospects]. Analyst. report. Kyiv: NISD, 52 p.

10. Shepelev O. M., Dorozhkina N. I. (2012) Formuvannia investytsiinoho potentsialu [Formation of investment potential]. Kh.: Apostrophe, 101 p.